

Přínosy adaptačních projektů

Katalog dobré praxe

Interreg
Rakousko – Česko

Spolufinancováno
Evropskou unií

Dopady změny klimatu, které jsou čím dál citelnější i v Evropě, staví společnost v České republice i Rakousku před nové, podobné výzvy. Díky realizaci projektu DeKLARed ADAPTRegions nabízíme obcím a regionům pomocnou ruku při adaptaci na změnu klimatu.

ADAPTRegions

Podporujeme rozvoj a přeshraniční spolupráci adaptačních modelových regionů v česko-rakouském příhraničí.

Přeshraniční znalostní databáze

Hledáme nejlepší příklady adaptací na změnu klimatu v česko-rakouském příhraničí a společně se inspirujeme.

Vše o projektu a databázi naleznete na:
www.adaptregions.eu a **www.adapterraawards.eu**

Úvodní slovo

Odolnost začíná dobrým návrhem

Naše krajina a počasí se mění – doslova před očima. Období intenzivních srážek ve formě přívalových dešťů, které splachují ornici z polí i vyplavují kanalizaci v obcích, střídají období sucha, kdy marně čekáme na déšť.

Narůstající letní teploty zasahují nejen obyvatele center měst, ale i malých obcí pod horami. Nárůst teplot navíc razantně prohlubuje sucho vznikající odparem vody z krajiny.

Výzvou je, jak krajinu a sídla těmto měnícím se podmínkám přizpůsobit. Mezi úspěšnými adaptačními realizacemi nejlépe fungují ty, kde hlavní myšlenka koncepčně prostupuje od úvodního zadání projektu přes návrh a realizaci až k péči a dlouhodobému fungování. To předpokládá někoho, kdo za projektem dlouhodobě stojí, podporuje jej či ho přímo tlačí. Nejde jen o vybudování něčeho nového, ale o dlouhodobý přínos, provozní náklady a schopnost projektu krásně stárnout.

Někdy se jedná o velká řešení, jindy systém malých postupně budovaných kroků, které zvýší celkovou odolnost místa a celého území. I malá řešení dokážou přinášet potřebné změny. Navíc vždy lépe fungují realizace, které přinášejí více přínosů – dešťový záhon, který zasakuje vodu, tím zavlažuje vegetaci, zvyšuje biodiverzitu, vytváří příjemné obytné prostředí či zvyšuje estetiku místa.

Magdalena Maceková
Specialistka na adaptace ve městech,
program Adapterra Nadace Partnerství

Obsah:

Projekty z Jihočeského kraje 4–5
Projekty z Vysočiny 6–7
Projekty z Jihomoravského kraje. 8–9
Projekty z Horního Rakouska 10–11
Projekty z Dolního Rakouska 12–13
Checklist úspěšného projektu 14
Partneři a tiráž 15

Pasivní administrativní dřevostavba BudexHUB

BudexHUB je čtyřpatrová administrativní budova, která patří mezi nejvyšší dřevostavby v České republice. Objekt dokončený v roce 2024 ukazuje, že i větší kancelářské budovy mohou být postavené z obnovitelných materiálů a zároveň splňovat vysoké nároky na komfort i energetickou efektivitu. Stavba využívá geotermální vrty, tepelná čerpadla, solární panely i odpadní teplo z technologických procesů v areálu. Součástí projektu byla také proměna původního zastaralého průmyslového areálu v moderní prostředí se zelení a kvalitním zázemím pro zaměstnance.

Největší adaptační přínos:

Pasivní standard a využití obnovitelných zdrojů energie snižují energetickou náročnost budovy a zvyšují její odolnost vůči extrémním teplotám i budoucím energetickým výzvám.

Revitalizace údolí Pod lipami

Na jižním okraji Milevska vzniklo díky revitalizaci části Pytláckého potoka nové údolí plné vody a života. Projekt zahrnoval vybudování pěti vodních nádrží a jedenácti tůní, výsadbu stromů a keřů i obnovu údolní nivy. Voda, která dříve územím pouze krátce protékala po větších srážkách, je dnes v krajině zadržována po celý rok. Původně zanedbané území zarostlé ruderální vegetací a zaplněné odpadem se proměnilo v rozkvetlé přírodní údolí s bohatou faunou a flórou, které slouží nejen přírodě, ale i návštěvníkům jako místo pro odpočinek a poznávání krajiny.

Největší adaptační přínos:

Soustava vodních nádrží a tůní zadržuje vodu v krajině po celý rok, čímž zlepšuje místní vodní režim a zvyšuje odolnost území vůči suchu.

Dětský pavilon Nemocnice Nové Město na Moravě

Nový dětský pavilon Nemocnice Nové Město na Moravě ukazuje, že i zdravotnické budovy mohou splňovat vysoké nároky na energetickou úspornost a šetrné hospodaření se zdroji. Objekt byl postaven v pasivním standardu a využívá řízené větrání s rekuperací, úsporné LED osvětlení i systém opětovného využití odpadní vody z bazénu ke splachování toalet. Součástí budovy je také rozsáhlá vegetační střecha, která zlepšuje mikroklima, zadržuje srážkovou vodu a pomáhá ochlazovat okolí. Nový pavilon zároveň přinesl kvalitnější prostředí pro pacienty i zdravotnický personál.

Největší adaptační přínos:

Zelená střecha a využití šedé vody pomáhají zadržovat srážky, snižovat spotřebu pitné vody a zmírňovat přehřívání budovy i jejího okolí.

Revitalizace přírodní rezervace Maršálka

V přírodní rezervaci Maršálka v CHKO Železné hory se podařilo vrátit vodu do dříve odvodněných luk a obnovit cenné mokřadní prostředí. Součástí projektu bylo rušení starých meliorací, zpomalení odtoku vody, vytvoření soustavy tůní i vybudování ochranné meze proti splachům z okolních polí. Díky obnovení přirozeného vodního režimu se na lokalitu rychle vrátily vzácné druhy rostlin a živočichů, které z území v minulosti téměř vymizely. Revitalizace zároveň ukázala, že odstranění odvodňovacích systémů může být účinným nástrojem pro obnovu mokřadů a zvýšení odolnosti krajiny vůči dopadům klimatické změny.

Největší adaptační přínos:

Obnovení přirozeného vodního režimu zadržuje vodu přímo v prameništní krajině, omezuje vysychání luk a pomáhá zmírňovat dopady sucha i přívalových srážek.

Dům přírody Hodonínské Dúbravy

Dům přírody Hodonínské Dúbravy vznikl přestavbou bývalé mateřské školy a dnes slouží jako návštěvnické a vzdělávací centrum věnované jedinečným dubovým lesům v okolí Hodonína. Projekt propojuje obnovu budovy s ochranou přírody a environmentálním vzděláváním. Součástí areálu je interaktivní expozice, vzdělávací prostory, nová zahrada i zelená střecha, která navazuje na venkovní část prohlídky. Centrum přibližuje návštěvníkům význam místních ekosystémů a zároveň se stalo místem setkávání veřejnosti, škol i odborníků. Významnou roli sehrálo také při obnově území zasaženého tornádem v roce 2021.

Největší adaptační přínos:

Zelená střecha zadržuje srážkovou vodu, podporuje biodiverzitu a pomáhá zlepšovat mikroklima budovy i jejího okolí.

Obnova lužní krajiny v okolí Šakvic

V okolí Šakvic na jižní Moravě se během deseti let podařilo proměnit rozsáhlou část zemědělské krajiny v pestrou mozaiku lesů, mokřadů, tůní, luk a vodních ploch. Obec vysázela více než 70 tisíc stromů a keřů a obnovila prvky připomínající původní lužní krajinu, která z území zmizela po výstavbě vodního díla Nové Mlýny. Nová opatření pomáhají zadržovat vodu, podporují návrat vzácných druhů rostlin a živočichů a vytvářejí příjemné prostředí pro místní obyvatele. Revitalizované území dnes slouží přírodě, rekreaci i environmentálnímu vzdělávání.

Největší adaptační přínos:

Obnova mokřadů, tůní a lužních porostů výrazně zvýšila schopnost krajiny zadržovat vodu, zmírňovat sucho a ochlazovat okolní prostředí.

Výsadba stromů ve čtvrti Neustadtviertel

Město Linec postupně proměňuje hustě zastavěnou čtvrť Neustadtviertel, aby byla lépe připravena na rostoucí letní teploty. Součástí projektu je výsadba nových stromů podle principu houbového města, který zajišťuje dostatek prostoru pro kořeny a umožňuje využívat dešťovou vodu přímo v místě. Voda z ulic je odváděna ke stromům místo do kanalizace, což podporuje jejich růst a zároveň snižuje zatížení městské infrastruktury při přívalových deštích. Stromy v budoucnu poskytnou více stínu, ochladí veřejný prostor a zlepší podmínky pro každodenní pohyb i pobyt obyvatel ve městě.

Největší adaptační přínos:

Výsadba stromů v systému houbového města pomáhá ochlazovat přehřáté ulice, zadržovat dešťovou vodu a zvyšovat odolnost městského prostředí vůči horku i přívalovým srážkám.

Renaturace řeky Aschach ve Waizenkirchen

Ve Waizenkirchenu v Horním Rakousku prošla řeka Aschach rozsáhlou obnovou, která jí vrátila přirozenější podobu. Dříve napřímený a regulovaný tok byl přeměněn na meandrující řeku s prostorem pro přirozený vývoj koryta. Součástí projektu byla také výsadba stovek stromů podél břehů, které zajišťují stín a pomáhají snižovat teplotu vody. Obnovená říční krajina vytvořila nové biotopy pro ryby, ptáky i další vodní organismy a ukazuje, že i silně upravené vodní toky lze úspěšně vrátit blíže přírodě.

Největší adaptační přínos:

Obnova přirozeného toku řeky zlepšuje zadržování vody v krajině, podporuje biodiverzitu a zvyšuje odolnost vodního ekosystému vůči dopadům klimatické změny.

Ekoulice Ober-Grafendorf

V dolnorakouském městysi Ober-Grafendorf vznikl inovativní projekt takzvané ekoulice, který propojuje hospodaření s dešťovou vodou s moderním veřejným prostorem. Dešťovka tady zasakuje do navazujících zelených ploch, díky tomu se snižuje zatížení kanalizační sítě, omezuje riziko lokálních záplav a zároveň vzniká příjemnější prostředí s vyšším podílem zeleně. Součástí jsou výsadby rostlin podporujících hmyz a řešení, která nevyžadují náročnou údržbu. Na zkušenosti z projektu navázala také rozsáhlá revitalizace hlavního náměstí, která dále rozvíjí principy kvalitního veřejného prostoru. Ober-Grafendorf tak ukazuje, že adaptační opatření mohou současně přispět k lepšímu hospodaření s vodou, vyšší kvalitě veřejného prostoru i oživení centra obce.

Největší adaptační přínos:

Zadržování a vsakování dešťové vody přímo v ulici snižuje riziko přetížení kanalizace, podporuje růst zeleně a pomáhá ochlazovat zastavěné území.

Ekologický projekt Michelbach

Revitalizace vodního toku Michelbach v Dolním Rakousku vrátila řece přirozenější charakter a výrazně zlepšila její ekologický stav. Součástí projektu bylo odstranění migračních bariér, vytvoření rybích přechodů, úprava koryta a výsadba zeleně podél břehů. V blízkosti centra obce vznikla také retenční plocha pro zachycení vody při přívalových srážkách a nová rekreační zóna pro místní obyvatele. Díky obnově říčního prostředí se zlepšily podmínky pro vodní organismy, zvýšila se druhová rozmanitost a vznikl atraktivní přírodní prostor pro odpočinek i volnočasové aktivity.

Největší adaptační přínos:

Obnovený vodní tok a retenční plocha pomáhají zadržovat vodu v krajině, snižovat povodňové riziko a zvyšovat odolnost území vůči klimatickým extrémům.

Checklist úspěšného adaptačního projektu

- [ ] **Řeší skutečný problém v území**
  Projekt vychází z konkrétních problémů, jako je sucho, přehřívání, eroze, přívalové deště nebo nedostatek zeleně.

- [ ] **Pracuje s vodou jako s cenným zdrojem**
  Dešťová voda neodtéká zbytečně pryč, ale zůstává co nejdéle v místě dopadu.

- [ ] **Využívá přírodě blízká řešení**
  Přednost dostávají stromy, mokřady, zasakovací plochy, krajinné prvky a zdravá půda před technicky náročnými zásahy.

- [ ] **Je součástí širšího celku**
  Navazuje na okolní krajinu, veřejný prostor nebo další opatření v území.

- [ ] **Myslí na budoucí klima**
  Projekt funguje nejen dnes, ale bude udržitelný a přínosný i za deset či dvacet let.

- [ ] **Vznikal s pomocí odborníků**
  Na návrhu spolupracovali krajinářští architekti, projektanti, hydrologové, ekologové nebo další odborníci.

- [ ] **Zapojuje vlastníky a uživatele území**
  S řešením jsou seznámeni vlastníci pozemků, zemědělci, správci i místní obyvatelé.

- [ ] **Podporuje biodiverzitu**
  Vytváří prostor pro rostliny, opylovače, ptáky i další živočichy.

- [ ] **Je snadno udržovatelný**
  Po realizaci nevyžaduje neúměrné náklady ani složitou správu.

- [ ] **Přináší více přínosů najednou**
  Pomáhá zadržovat vodu, ochlazovat okolí, chránit půdu, podporovat přírodu i zlepšovat kvalitu života.

- [ ] **Má zajištěné financování**
  Počítá nejen s realizací, ale i s následnou péčí a dlouhodobým provozem.

- [ ] **Inspiruje ostatní**
  Je příkladem, který může motivovat další obce, firmy nebo vlastníky pozemků.

DeKLARed ADAPTRegions

Partneři projektu s KLAR! manažerkami a manažery pomáhají obcím a městům připravit adaptační strategie a koncepce, plánovat investice s ohledem na měnící se klima a vytvářet kvalitní zadání projektů pro budovy, veřejná prostranství i zdravou krajinu. Pomáhají zapojit obyvatele do plánování adaptačních opatření prostřednictvím anket, veřejných projednání, kulatých stolů a facilitovaných setkání.

Kontaktujte nás

Nadace Partnerství
adapterra@nap.cz
www.adapterra.cz
www.nadacepartnerstvi.cz

Energetická agentura Vysočiny
eav@eav.cz | www.eav.cz

Regionální rozvojová agentura jižních Čech
info@rera.cz | www.rera.cz

Energy Centrum České Budějovice
eccb@eccb.cz | www.eccb.cz

Klimabündnis Oberösterreich
oberoesterreich@klimabuendnis.at
oberoesterreich.klimabuendnis.at

Klimabündnis Niederösterreich
niederoesterreich@klimabuednis.at
niederoesterreich.klimabuendnis.at

Tiráž

Nadace Partnerství
Údolní 33, 602 00 Brno,
Česká republika
www.nadacepartnerstvi.cz
www.adapterra.cz
Spolupráce: www.studiospolu.cz
Autoři textu:
Markéta Dušková,
Monika Hlávková,
Magdalena Maceková
Autor fotografií: Nadace Partnerství,
Vojta Herout (www.nafotime.cz),
firma LIKO-S, Kraj Vysočina
Tisk: Tiskárna Helbich, a.s.
Počet kusů: 500
Rok vydání: 2026
ISBN: 978-80-87897-16-4

www.adapterraawards.eu

www.adaptregions.eu

Interreg
Rakousko – Česko

Spolufinancováno
Evropskou unií